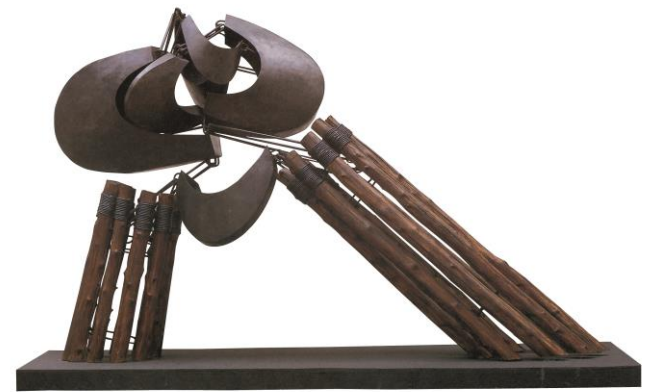


หน่วยการเรียนรู้ที่ ๔

เอกภาพ ความกลมกลืน ในงานปั้นและ งานสื่อผสม

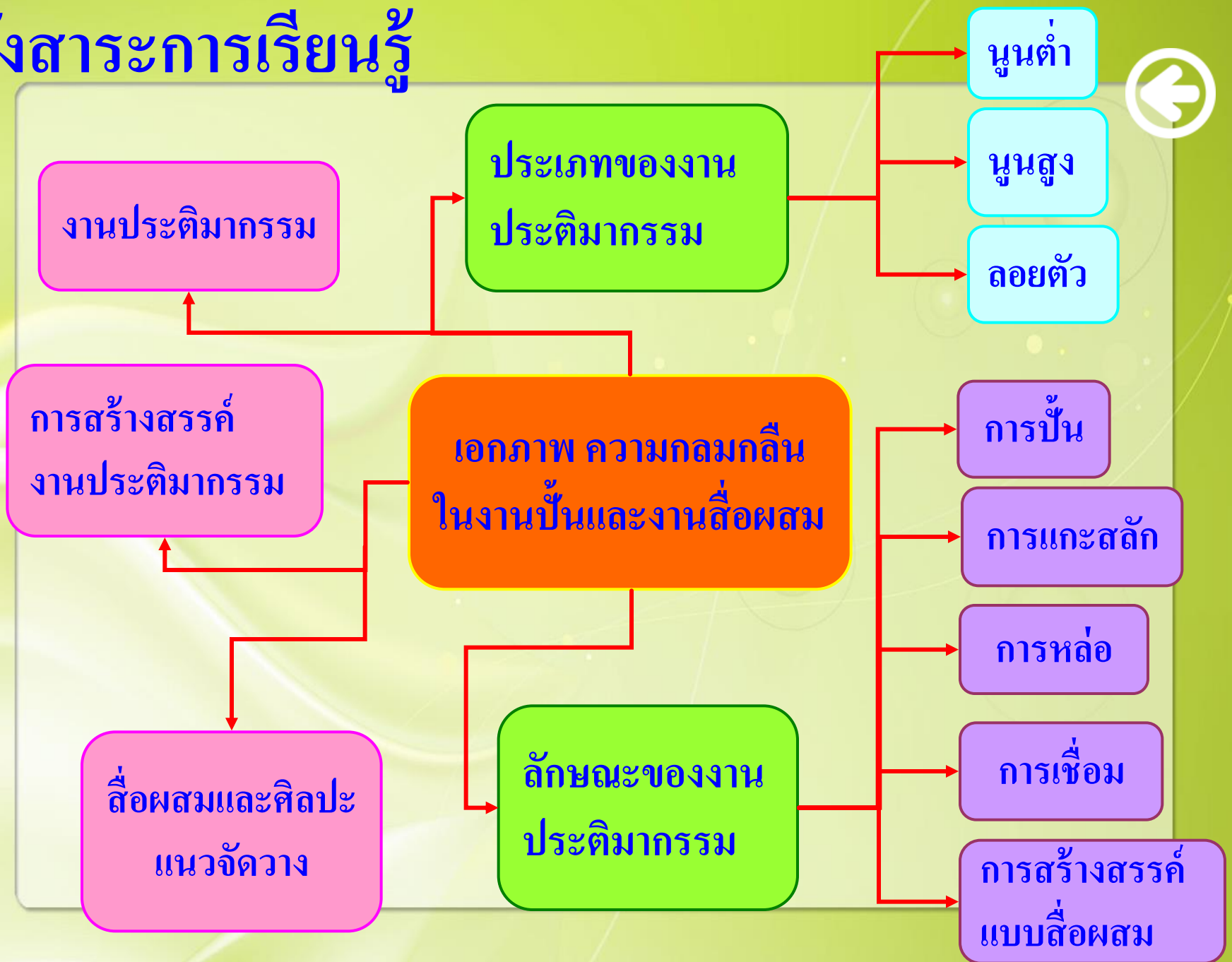




ตัวชี้วัด

รวบรวมงานปั้นหรือสื่อผสมมาสร้างเป็นเรื่องราว ๓ มิติ
โดยเน้นความเป็นเอกภาพ ความกลมกลืน และการสื่อถึงเรื่องราว
ของงาน (ศ ๑.๑ ม.๑/๔)

ผังสาระการเรียนรู้

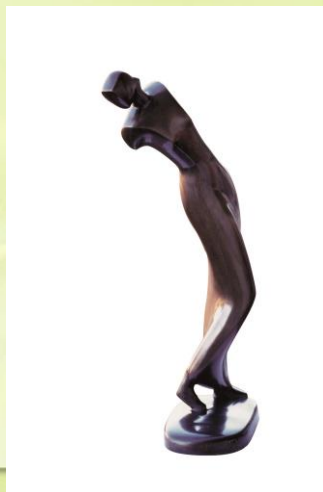


งานประติมากรรม



ประติมากรรม (Sculpture) เป็นศิลปะแขนงหนึ่งในทัศนศิลป์ ที่แสดงออกถึงความรู้สึจากการสังเกตสิ่งต่าง ๆ รอบตัว หรือจาก ความคิดจินตนาการ มาสร้างสรรค์เป็นผลงานในลักษณะรูปทรง ๓ มิติ คือ มีความกว้าง ความยาว และความหนา โดยการปั้น การแกะสลัก การหล่อ หรือการนำเอาส่วนประกอบย่อยมาประกอบเข้าด้วยกัน เป็นผลงาน

‘ตะวันอ้อมข้าว’ ฉายนภา (เลปอาจารย์)
แป้นเหมือน, ทองแดง, ๒๕๓๘



ประติมากรรมแกะสลักหิน
รูปเทพคลอดิอุส



วิวัฒนาการของประติมากรรมในประเทศไทย



๑. ประติมากรรมไทยแบบประเพณี

เป็นผลงานที่สร้างสรรค์สืบต่อกันมา ตั้งแต่
ยุคสมัยต่าง ๆ ในอดีตจนถึงปัจจุบัน มีเนื้อหา
เกี่ยวกับพระพุทธศาสนา พระมหากษัตริย์
และเรื่องราวจากคติความเชื่อของไทย

๒. ประติมากรรมไทยแบบร่วมสมัย

เป็นผลงานที่ได้รับอิทธิพลจาก
อารยธรรมและความเจริญแบบ
ตะวันตกที่เข้ามาสู่ประเทศไทย

๑.๑ ประติมากรรมรูปร่างจากคน

เทวรูป พระพุทธรูป
รูปปั้นเทวดา นางฟ้า
ยักษ์ ตามคติความเชื่อ

๑.๒ ประติมากรรมตกแต่ง

ลายหน้าบัน คันทวย
บัวหัวเสา

ตัวอย่าง



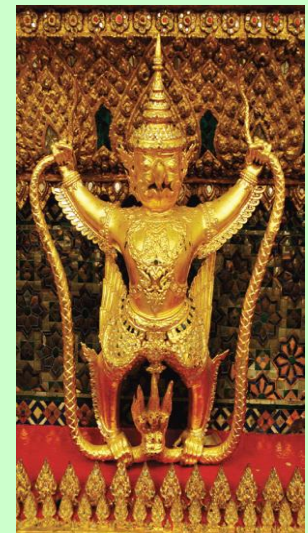
ประติมากรรมไทยแบบประเพณี

๑.๑ ประติมากรรมรูปร่างจากคน



พระโพธิสัตว์ปัทมปาณี, ประติมากรรมรูปยักษ์
ปูนปลาสเตอร์ วัดพระศรีรัตนศาสดาราม,
หล่อด้วยโลหะปิดทอง

๑.๒ ประติมากรรมตกแต่ง



คันทวยสลักไม้ปิดทอง

ครุฑยุดนาค

ตัวอย่าง



ประติมากรรมไทยแบบร่วมสมัย



‘โลกูตระ’
ชลุค นิมเสมอ,
ไฟเบอร์กลาส, ๒๕๓๔



อนุสาวรีย์ย่าเหล



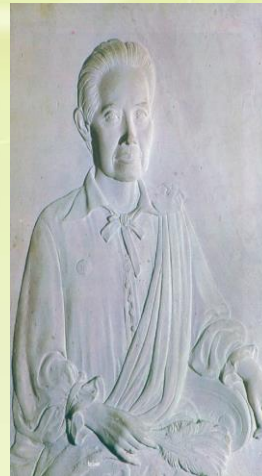
‘ลีลา’ ศิริอุไร ทวีทรัพย์อ่อนนัต์,
ปลาสเตอร์

ประเภทของงานประติมากรรม



ประเภตื้นต่ำ (Bas Relief)

เป็นการปั้นหรือสลักโดยให้ภาพที่เกิดขึ้นจากพื้นหลัง
เพียงเล็กน้อย อาศัยแสง-เงาช่วยให้เกิดความสูงต่ำทางการมอง



ประเภทนูนสูง (High Relief)



เป็นการปั้น การหล่อ หรือการสลักให้รูปที่ต้องการนูนขึ้นจากพื้นหลังมากขึ้น เป็นรูปที่สามารถแสดงความตื้นลึกใกล้เคียงความเป็นจริง
เช่น ประติมากรรมที่ฐานอนุสาวรีย์ประชาธิปไตย



ประเภทย่อยตัว (Round Relief)



เป็นการปั้น การหล่อ หรือการสลักรูปที่ต้องการ โดยสามารถมองเห็นได้ทุกด้านโดยรอบ ปกติจะมีฐานอยู่เพื่อให้ตั้งกับพื้นได้ เช่น อนุสาวรีย์ต่าง ๆ พระประธานในโบสถ์ และงานประติมากรรมสมัยใหม่

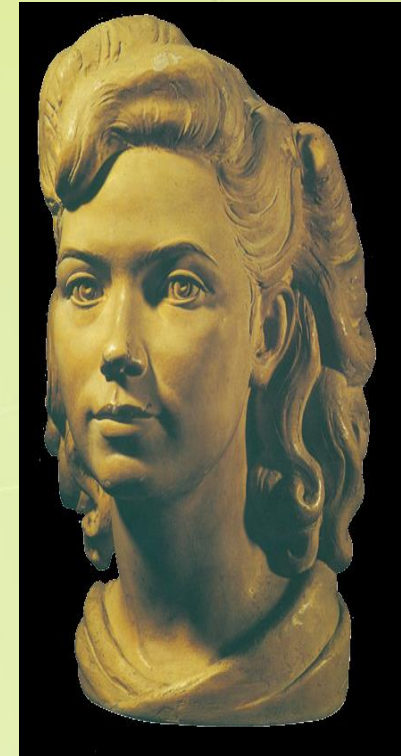


ลักษณะของงานประติมากรรม



การปั้น (Modelling)

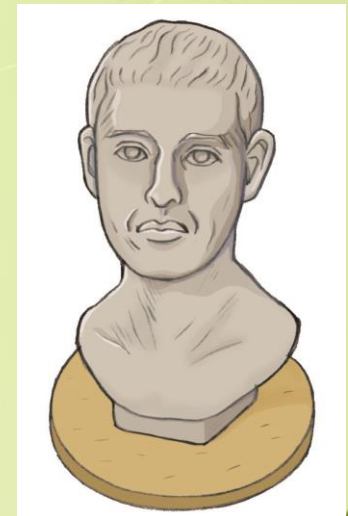
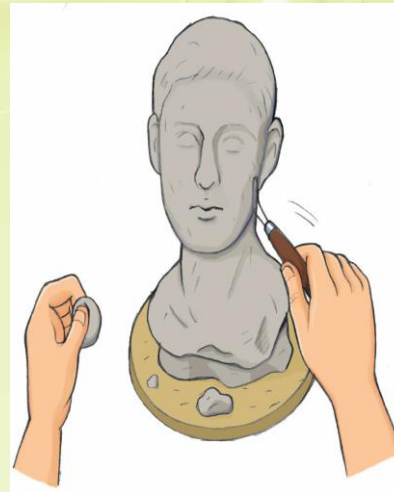
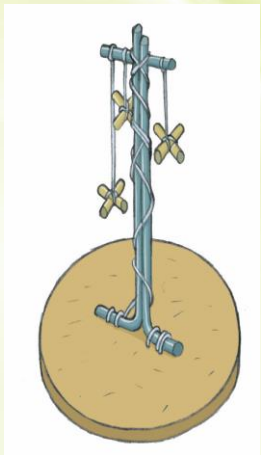
การปั้น หมายถึง การนำวัสดุที่มีความอ่อนนุ่ม สามารถเปลี่ยนรูปทรงได้ เช่น ดินน้ำมัน ดินเหนียว ขี้ผึ้ง มาผ่านกระบวนการ เพื่อให้เกิดรูปทรงตามต้องการ โดยอาจใช้อุปกรณ์ชนิดต่างๆ ช่วยในการปั้น





ขั้นตอนการปั้น ตัวอย่าง : การปั้นรูปลอยตัว

๑. ทำโครงรูปเพื่อช่วยให้วัสดุยึดเกาะเป็นรูปทรงตามต้องการ
๒. พอกวัสดุลงไปบนโครงให้ได้รูปตามต้องการ
๓. ใช้อุปกรณ์ตกแต่งรูปปั้น
๔. ผลงานเสร็จสมบูรณ์

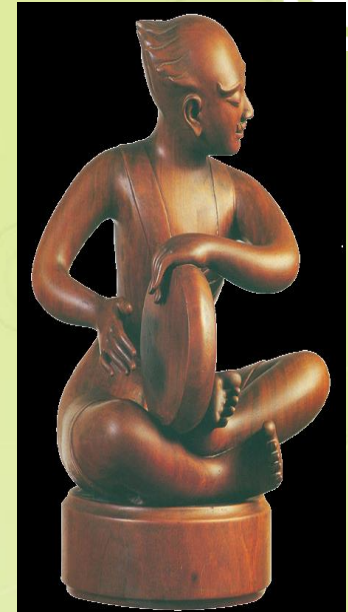


การแกะสลัก (Carving)

การแกะสลัก หมายถึง วิธีการเอาส่วนย่อย
ของวัสดุที่มีเนื้อไม้แข็งมาก เช่น ไม้เนื้ออ่อน
ปูนปลาสเตอร์ออกจากส่วนรวม โดยจะเหลือเฉพาะ
ส่วนที่ต้องการ



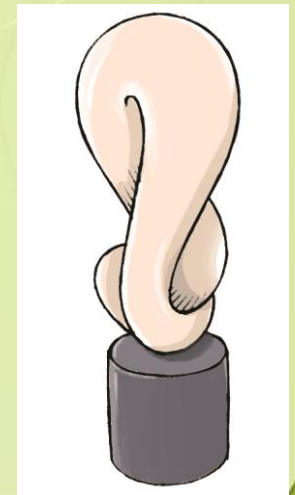
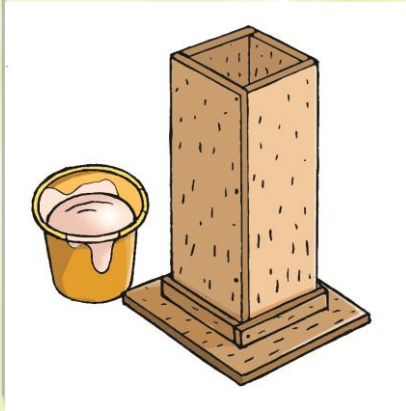
ภาพแกะสลักที่เป็นรูปสัตว์





ขั้นตอนการแกะสลัก ตัวอย่าง : การแกะสลักปูนปลาสเตอร์

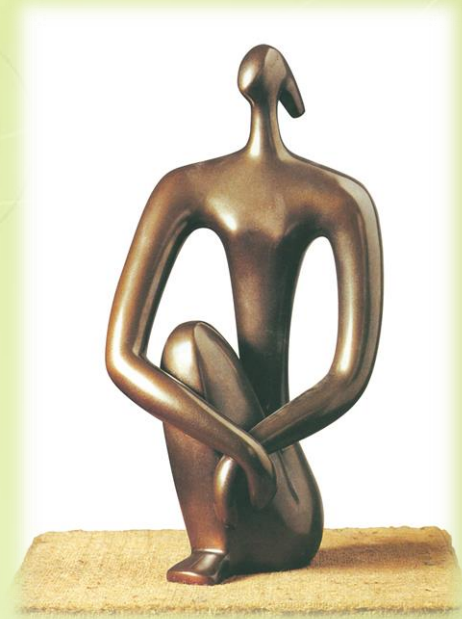
๑. สร้างบล็อกรูปสี่เหลี่ยม แล้วผสมปูนปลาสเตอร์กับน้ำเทลงไปในบล็อก
๒. เมื่อปูนปลาสเตอร์แข็งตัวให้ถอดบล็อกออก
๓. ใช้อุปกรณ์แกะสลักรูปตามแบบที่ร่างไว้
๔. ผลงานเสร็จสมบูรณ์



การหล่อ (Casting)



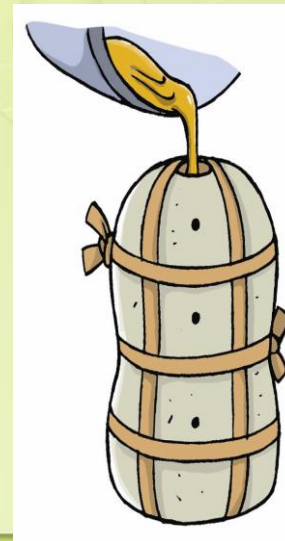
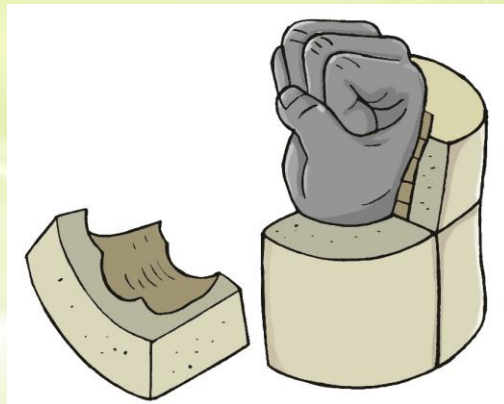
การหล่อ เป็นกระบวนการผลิตผลงานโดยใช้แม่พิมพ์เพื่อให้ได้งานที่มีลักษณะเหมือนต้นแบบและจำนวนมาก แม่พิมพ์อาจทำด้วยปูนปลาสเตอร์ ยางหรือดินน้ำมัน ซึ่งมาจากการปั้น แกะสลัก หรือ ฉลุเลย แล้วทำการหล่อด้วยวัสดุที่เหลว





ขั้นตอนการหล่อ

๑. ปั้นดินเป็นรูปทรงตามแบบที่ต้องการ
๒. ทำแม่พิมพ์เพื่อเตรียมการหล่อ
๓. เทวัสดุเหลวลงในแม่พิมพ์
๔. ถอดแม่พิมพ์ออก จะได้ผลงานหล่อที่เสร็จสมบูรณ์



การเชื่อม (Welding)



การเชื่อม เป็นเทคนิคการทำประติมากรรมอีกวิธีโดยการใช้แผ่นโลหะ เช่น แผ่นเหล็ก แผ่นสแตนเลส หรือแผ่นทองเหลืองมาตัดและตัดให้ได้สัดส่วนตามแบบสเก็ตช์ จากนั้นนำมาเชื่อมต่อประกอบเป็นผลงาน นักเรียนสามารถฝึกทดลองทำการเชื่อมแบบง่าย ๆ ดังนี้

๑. กำหนดแนวเรื่องและสังเกตรูปทรงจากธรรมชาติ
แล้วร่างภาพแบบด้วยดินสอ โดยตัดทอนรายละเอียดออก

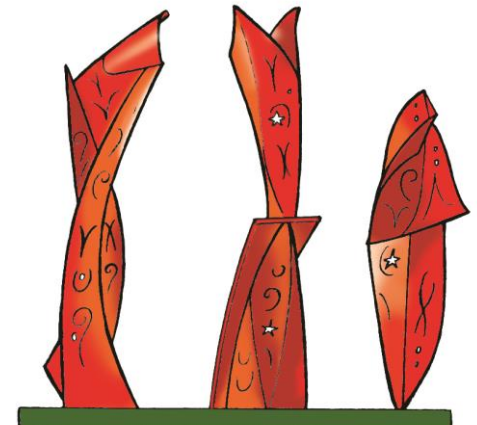
๒. ตัดกระดาษแข็งตามแบบสเก็ตช์นำมาประกอบ
ต่อด้วยกาวลาเทกซ์ ยึดให้ติดกัน

๓. พ่นสี หรือระบายสีตามจินตนาการ



ขั้นตอนการเชื่อม

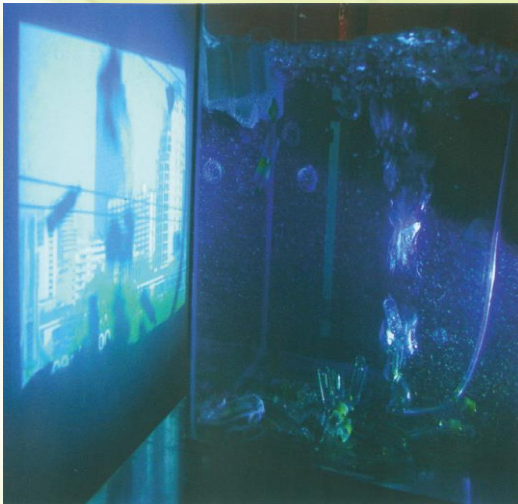
๑. ตัดแผ่นโลหะตามที่ได้ออกแบบไว้
๒. เชื่อมแผ่นโลหะด้วยเครื่องเชื่อม
๓. ใช้เครื่องขัดลบรอยเชื่อม และตกแต่งผลงาน
๔. ผลงานเสร็จสมบูรณ์



การสร้างสรรค์แบบสื่อผสม (Mixed Media)



เป็นการสร้างสรรค์ทางทัศนศิลป์ที่ประกอบด้วยสื่อหลายสื่อ
หรือใช้วัสดุหลาย ๆ แบบ เช่น กระดาษ ไม้ โลหะ สร้างความผสมผสาน
กลมกลืนด้วยการสร้างสรรค์อย่างอิสระ



‘กรุงเทพฯ ไม่เคยหลับ’ คณางค์ เมณฑกา,
ศิลปะสื่อผสม โดยใช้ตู้กระจกบรรจุน้ำ มีการใช้
ท่ออากาศใส่งไปในน้ำเพื่อให้ น้ำมีการเคลื่อนไหว
และมีภาพนิ่งที่ส่องสว่างด้วยไฟนีออน ประกอบ
ในผลงาน

สื่อผสมและศิลปะแนวจัดวาง (Mixed Media and Installation Art)

๑. ศิลปะสื่อผสม (Mixed Media Art)

หมายถึง การผสมผสานวัสดุต่าง ๆ ทั้ง ๒ มิติ และ ๓ มิติ รวมทั้งการใช้สื่อทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ

๒. ศิลปะแนวจัดวาง (Installation Art)

เป็นวิวัฒนาการต่อเนื่องมาจากศิลปะสื่อผสม โดยศิลปินได้สร้างสรรค์ผลงานสัมพันธ์กับพื้นที่มากขึ้น ทำให้ศิลปะสื่อผสมมีขอบเขตกว้างออกไปกว่าเดิม ต่อมาในวงการศิลปะเรียกงานศิลปะที่จัดวางวัสดุต่าง ๆ บนพื้นที่ว่า Installation Art หรือ ศิลปะแนวจัดวาง



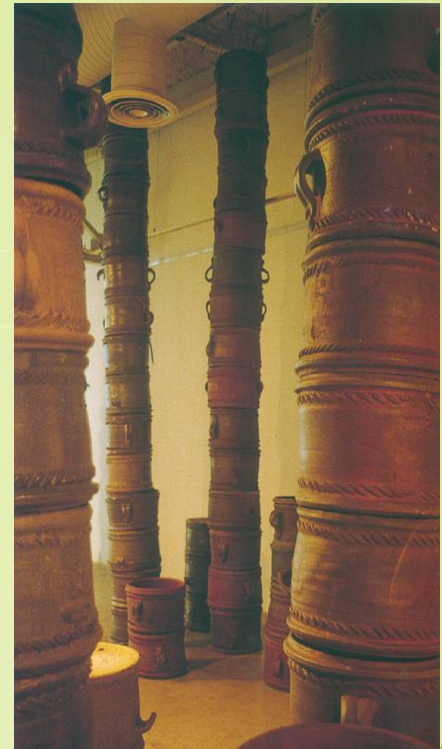
๑. รูปแบบจากวัสดุเหลือใช้ (Found Object)



‘กินเพื่ออยู่หรืออยู่เพื่อกิน’ ถนอมจิตร ชุ่มวงศ์,
วัสดุที่ทิ้งแล้ว, ๒๕๔๐

๒. รูปแบบจากวัสดุสำเร็จ (Ready Made)

‘ไม้ไผ่’ สุโรจนา เศรษฐบุตร, ติดตั้งและ
จัดวางภาชนะเครื่องปั้นดินเผา, ๒๕๔๔



๓. ประติมากรรมสื่อผสม (Mixed Media Sculpture)



‘อศุกาลแห่งความทรงจำ (ร้อน)’
ศิวดล สิทธิพล, ไม้และเชื่อมเหล็ก, ๒๕๔๐

๔. รูปแบบจากการผสมสื่อจิตรกรรม ประติมากรรม และอื่น ๆ (Painting Sculpture and other media)



‘มั่ง มี ศรี สุข’ ทรงวิทย์ พิมพะกรณ์,
ภาพเขียน ไม้กระดาน และถังใส่น้ำ, ๒๕๔๒



๕. รูปแบบจากการใช้สื่อสมัยใหม่ (Computer Video and Other)



‘หนี่เสือปะจระเข้’ กมล เผ่าสวัสดิ์, สื่อผสม, ๒๕๔๓

การสร้างสรรค์งานประติมากรรม



งานประติมากรรมที่เป็นการสร้างสรรค์แบบ ๓ มิติ ซึ่งผู้ชมจะรับรู้ถึงเรื่องราวของผลงานได้ทุกด้าน จึงเกิดสุนทรียภาพทางการมองเห็นและสัมผัสรูปทรงได้เหมือนจริง การสร้างสรรค์งานชิ้นหนึ่งถึงแม้จะมีความหลากหลายของวัสดุ เทคนิคที่ใช้ แต่ต้องมีความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันขององค์ประกอบศิลป์ ทั้งด้านรูปลักษณะ เนื้อหาเรื่องราว การประสานหรือจัดระเบียบส่วนต่าง ๆ ให้เกิดความ เป็นหนึ่งเดียว ที่เรียกว่า เอกภาพ (Unity) นอกจากนี้จะต้องคำนึงถึง ความกลมกลืน (Harmony) และการสื่อถึงเรื่องราวของงาน ดังตัวอย่างต่อไปนี้



ประติมากรรมสัมพันธ์ภาพ เป็นผลงานที่ศิลปินประสานเส้นและขนาดของแผ่นเหล็กที่ประกอบกัน โดยใช้ขนาดที่แตกต่างกันตามหลักขององค์ประกอบศิลป์ เน้นความกลมกลืนของเส้นโค้ง และการเจาะลวดลายภายในให้สอดคล้องกัน เป็นเรื่องของสัมพันธ์ภาพแบบนามธรรม



‘สัมพันธ์ภาพ’ สราวุธ ดวงจำปา,
เชื่อมโลหะ, ๒๕๓๕



ประติมากรรมโครงการและสัญลักษณ์ในสภาวะการณ์ใหม่ ศิลปินได้
สร้างสรรค์ศิลปะแนวจัดวางชิ้นนี้ พิจารณาถึงพื้นที่ว่างภายในห้อง
แล้วจึงวางโครงสีของแผ่นพลาสติกลงไปก่อน จากนั้นจึงใส่รูปทรง
และวัตถุที่เป็นโลหะประกอบลงไป โดยเน้นเรื่องราวของวัตถุและ
สีสรรในโลกสมัยใหม่

‘โครงการและสัญลักษณ์ในสภาวะการณ์ใหม่’
วิโชค มุกดามณี, ศิลปะแนวจัดวางโดยใช้
ไม้หวาย พลาสติก อะลูมิเนียม และเชือก,
๒๕๓๑



ผังสรุปสาระสำคัญ

